

LAUSUNTO

Sosiaali- ja terveysministeriön kirjaamo

VN/24836/2023 Valtioneuvoston asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen muuttamisesta

Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry, myöhemmänä EKL, lausuu valtioneuvoston esitykseen asiakasmaksuasetuksen muutoksista

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korottaminen ei ole hyväksyttävää

Esityksessä mainitaan, että asiakasmaksuihin suunniteltavat korotukset ovat ”maltillisia”, eivät aiheuta esteitä hoitoon hakeutumiselle. Muistion pääasiallisissa vaikutuksissa luvussa 4 todetaan kuitenkin korotusten olevan verrattain korkeita. 10 % korotukset eivät ole kuitenkaan maltillisiksi katsottavia, sillä asiakasmaksut ovat korkeita juuri erikoissairaanhoidon vaativissa palveluissa. Lausuntopyyntöissä jo itsessään mainitaan, että korotukset saattaisivat silti lisätä niiden pienituloisten asiakkaiden määrää, joille asiakasmaksut aiheuttavat merkittävää taloudellista kuormitusta.

EKL suhtautuu tähän väittämään maksujen kohtuullisuudesta tai korotusten maltillisuudesta erittäin epäluuloisesti, sillä jo pelkästään asiakasmaksujen korotuksella korotetaan kynnystä edes hakeutua palveluihin. Hallituksen tulee varmistua siitä, että maksujen korotukset eivät johda palvelujen käyttäjiä toimeentulotuen asiakkuuteen. Maksun alentamisen ja perimättä jättämisen on oltava ensisijaisia toimeentulotuesta annetussa laissa tarkoitettuun toimeentulotukeen nähden. Asiakasmaksuja korottamalla ei voida arvioida hyvinvointialueiden tuottojen kasvavan esityksen mukaisesti, eikä varsinkaan julkisen talouden tilanteen kohenevan.

Emme myöskään hyväksy maksujen korottamisen perustetta, jonka mukaan poliklinikkakäynnit tai päiväkirurgia eivät olisi tarvittavia palveluita. Juuri kyseisenlaiset toimenpiteet auttavat elämänlaatua ja toimivat ehkäisevinä palveluina, jolla estetään myöhemmän iän kohonnut palvelutarve.

EKL ehdottaa tämän esityksen mahdollisesti toteutuessa, että asiakasmaksujen vaikutuksista ikääntyneiden toimeentulon ongelmiin tulee tuottaa kattava julkinen selvitys. Etenkin sen vaikutuksista maksuhäiriömerkintöjen yleisyyteen ikääntyneillä tulee olla riittävää tietoa niin päättäjille, ikääntyneille itselleen kuin asiantuntijaorganisaatioille. Asiakastieto Oy:ltä (Lokakuu 2023) saamamme tiedon mukaan syyskuussa 2023 maksuhäiriömerkinnän omaavia yli 60-vuotiaita

oli Suomessa yhteensä 61 800. Sosiaali- ja terveydenhuollon maksut eivät saa missään vaiheessa muodostua kohtuuttomaksi taloudelliseksi rasitteeksi ikääntyneille.

Ikääntyneiden toimeentulon suhteen sosiaali- ja terveystalouden asiakasmaksut ovat merkittävä taloudellinen rasite. Pienet eläkkeet voivat johtua puutteellisesta työurasta esimerkiksi terveydellisistä syistä, jolloin asiakasmaksujen korottaminen pahentaa tätä pienituloisuuden kierrettä myös myöhemmällä iällä, jolloin ihmisellä ei ole realistisia mahdollisuuksia hankkia lisätuloja. Eläkeläisten suurin huolenaihe on juuri eläkkeen pienuus (Huomisen Kynnyksellä-tutkimus 2022). Kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korotukset kohdistuvat merkittävästi heihin.

Vuonna 2022 alle 1250 e/br/kk olevia eläkkeitä sai 32,6 % naisista ja 24 % miehistä. Vain yhdellä kolmasosalla eläkkeen saajista bruttoeläke oli yli 2000 e/kk mediaanieläkkeen ollessa 1614 e/br/kk (ETK 2023).

Asiakasmaksujen kansallinen yhtenäistäminen

EKL näkee kuitenkin kannatettavana esityksenä asiakasmaksujen kansallisen yhtenäistämisen, mikäli tämä ei johda asiakasmaksujen merkittävään nousuun ja siten palveluita paljon käyttävien taloudelliseen hankaluuteen. Kansallisesti yhtenäiset asiakasmaksut ovat merkittävä tekijä sosiaali- ja terveydenhuollon tasa-arvon kannalta.

Muuta

EKL esittää myös kritiikkiä lausuntopyynnön verrattain suppeaan jakeluun. Jatkossa asiakasmaksujen kaltaisten palveluiden saatavuuteen vaikuttavien muutosten lausuntopyynnöissä tulee paremmin huomioida palveluita paljon käyttäviä edustavat tahot, kuten eläkeläisjärjestöt.

Helsingissä 23.10.2023

Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry

Lisätietoja antaa

Eero Kivinen, sosiaalipoliittinen asiantuntija, Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry,

eero.kivinen@ekl.fi, 0415221696